

Liite 5.3

SUUNNITELMA OPPILAIKEN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ

Tampereen yliopiston normaalikoulu on syrjinnästä vapaa alue. Koulu on sitoutunut kohtelevaan kaikkia oppilaita ja henkilökuntaa yhdenvertaisesti riippumatta esimerkiksi henkilön sukupuolesta, iästä, etnisestä alkuperästä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, terveydentilasta, vammaisuudesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta. Kouluyhteisössä huolehditaan lapsen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta.

1 KUSAAMISEN MÄÄRITTELYÄ

Koulussa tapahtuvalla kusaamisella tarkoitetaan sitä, että joku oppilas joutuu toistuvasti saman tai muiden luokkien oppilaiden kusaamisen kohteeksi. Kusaajia voi olla yksi tai useampia.

Kusaaminen on henkistä tai fyysistä väkivaltaa. Kusaamisella tarkoitetaan sitä, että yksittäiselle oppilaalle aiheutetaan toistuvasti pahaa mieltä. Kusaaminen voi olla esimerkiksi selän takana pahan puhumista, ilkeiden juorujen tai valheiden levittämistä, tönimistä, lyömistä, ulkopuolelle jättämistä, netissä (esim. sosiaalinen media) tapahtuvaa loukkaamista tai väärin tietojen levittämistä, ilkeiden tai uhkaavien tekstiviestien tai sähköpostien lähettämistä tai mitä tahansa toimintaa, joka vahingoittaa tai loukkaa toista.

Seksuaalinen häirintä ja rasismi voivat olla myös kusaamista. Kusaaminen voi esiintyä verhotusti, minkä vuoksi aikuisten voi olla vaikea sitä havaita. Kusaaminen on kiusatulle subjektiivinen kokemus. Tampereen yliopiston normaalikoulussa kusaamiseen puututaan aina, kun joku on kokenut tilanteen kusaamisena.

2 HÄIRINNÄN MÄÄRITTELYÄ

Häirinnäksi määritellään tilanne, jossa luodaan esimerkiksi seksuaaliseen suuntautumiseen, alkuperään, vammaisuuteen tai muuhun tasa-arvo- tai yhdenvertaisuuslaissa säädettyyn syrjintäperusteeseen liittyvä toista henkilöä halventava, nöyryyttävä, uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Häirintä on usein toistuvaa, mutta myös yksittäinen teko voi olla häirintää. Häirintä voi olla myös kusaamista, ja sitä voi tapahtua myös sosiaalisessa mediassa. Vähemmistöön kuulumisen lisää häirityksi tulemisen riskiä.

Seksuaalinen häirintä on ei-toivottua, luonteeltaan seksuaalista käytöstä, joka loukkaa henkilön psyykkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaavan, vihamielisen, halventavan,

nöyryyttävän tai ahdistavan ilmapiirin. Seksuaalinen häirintä voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä. Fyysinen seksuaalinen häirintä voi olla seksuaalista ahdistelua, joka on kielletty rikoslaissa.

Sukupuoleen perustuva häirintä on ei-toivottua, sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää käytöstä, joka loukkaa henkilön fyysistä tai psyykkistä koskemattomuutta luoden uhkaavan, vihamielisen, halventavan, nöyryyttävän tai ahdistavan ilmapiirin.

3 VÄKIVALLAN MÄÄRITTELYÄ

Väkivalta ja aggressiivinen käyttäytyminen voidaan määritellä yksittäisinä fyysisinä tai henkisenä väkivaltatilanteina, uhkaavana käyttäytymisenä tai uhkauksina. Fyysinen väkivalta loukkaa fyysistä koskemattomuutta. Sitä voi olla esimerkiksi lyöminen, töniminen tai tavaroilla heittäminen. Uhkaava käyttäytyminen on toimintaa, joka vaarantaa toisen henkeä tai terveyttä tai joka kohdistuu esimerkiksi irtaimistoon. Henkilön tahallisesti ilmaisema aikomus vahingoittaa jotakuta tai jotakin on uhkaus. Uhkaus voi tapahtua esimerkiksi sanallisesti tai internetin välityksellä. Henkinen väkivalta voi olla esim. eristämistä, alistamista, nimityksiä tai yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämistä.

4 VÄKIVALLAN, KIUUSAAMISEN JA HÄIRINNÄN EHKÄISEMINEN

Oppilaat opiskelevat koulussa ohjatusti, ja välituntitilanteita valvotaan. Oppilaiden kanssa keskustellaan väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään liittyvistä kysymyksistä ennaltaehkäisevästi sekä aina, jos koululla on viitteitä tällaisesta toiminnasta. Järjestyssääntöjen noudattamista valvotaan. Ennaltaehkäisevään ja selvittävään toimintaan osallistuvat sekä opettajat että opiskeluhoollon työntekijät.

Koulu on mukana KiVa Koulu -toiminnassa. KiVa Koulu -ohjelma on toimintamalli kiusaamisen vähentämiseksi. KiVa-lyhenne muodostuu sanoista kiusaamisen vastainen tai kiusaamista vastustava. Toiminnan keskeiset periaatteet ja muodot ovat

- koulun yhteiset ”pelisäännöt” ja niihin sitoutuminen
- välituntivalvonnan toimivuus, valvojien erottuminen (välituntiliivit)
- oppilaiden itsetunnon tukeminen
- luokkahengen parantaminen (esim. erilaiset ryhmäytymisharjoitukset ja KiVa Koulu -ohjelman mukaiset, luokanopettajan tai -ohjaajan pitämät oppitunnit)
- mahdollinen kummiluokkatoiminta
- yhteiset projektit eri luokkien ja koko koulun kesken
- yhteistyö kodin ja koulun välillä
- yhteisesti sovittu toimintamalli kiusaamistilanteiden selvittämiseksi
- säännöllisesti suoritettavat tilannearviot (kiusaamiskyselyt).

Kiusaamisenvastaisen työn ja hyvinvoinnin edistämistä ohjaa vuosikello, jossa on eritelty vuosittain toistuvat aihekokonaisuudet. Vuosikello tukee aiheiden käsittelyä vuosiluokasta toiseen, ikäkauteen ja ryhmän tarpeisiin sopivalla tavalla.

Vuosikelloon sisältyy vuosiluokilla 1-6 erilaisia teemoja, joita ovat yhteiset säännöt, yhteisöllisyys, kiusaaminen ryhmäilmiona sekä turvataidot, sosiaalinen media ja erilaisuuden hyväksyminen.

Kantavana teemana ympäri vuoden toimii tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen sekä mielenterveys- ja hyvinvointitaidot.

Luokkien 7-9 vuosikellossa teemoina ovat esimerkiksi ryhmäytyminen ja yhteishengen luominen. Lukuvuosi on jakautunut viiteen jaksoon, joiden vaihteessa pidetään toiminnallinen jaksotapahtuma ja KiVa-oppitunti. KiVa-oppitunneilla käsitellään ikätasoisesti kiusaamisen eri muotoja, kiusaamiseen puuttumista ja kiusaamisen seurauksia, tunnetaitoja sekä ryhmäilmiöitä.

5 ONGELMATILANTEIDEN SELVITTÄMINEN

Kiusaamistilanteiden ja muiden tässä suunnitelmassa tarkoitettujen ongelmatilanteiden selvittämisessä on tavoitteena, että asiaan puututaan mahdollisimman varhain. Oppilaita rohkaistaan kertomaan ongelmistaan ja kokemastaan omalle opettajalle, välituntivalvojalle, rehtorille, kenelle tahansa koululla työskentelevälle aikuiselle, vanhemmille tai kavereille. Epäasialliseen ja väkivaltaiseen käyttäytymiseen puututaan välittömästi, kun sitä havaitaan.

Huoltajille tiedotetaan aina, jos heidän lapsena / nuorensa on ollut mukana ristiriitatilanteessa, jota oppilaan ikätaso huomioiden ei ole asianmukaista selvittää vain oppilaiden kesken.

Väkivaltatilanteista ilmoitetaan aina rehtorille ja niistä tehdään kirjallinen selvitys. Tarvittaessa konsultoidaan oppilashuoltoa tai lastensuojelun päivystystä. Lisäksi tarvittaessa voidaan tehdä lastensuojeluilmoitus tai rikosilmoitus. Ilmoitusvelvollisuus on tilanteessa olleella koulun henkilökunnan jäsenellä.

Oppilaiden ongelma- ja ristiriitatilanteiden, mukaan lukien väkivaltatilanteiden, selvittämiseksi on tehty erillinen ohjeistus. Ohjeistusta tarkistetaan vuosittain yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintasuunnitelmaa laadittaessa. Lisäksi malli on nähtävissä koulun kotisivuilla.

6 SUUNNITELMAAN PEREHDYTTÄMINEN

Tämä suunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä. Suunnitelmaan tulleista muutoksista ilmoitetaan erikseen. Lukuvuosittain annetaan peruskoulun oppilaiden huoltajille tietoa kiusaamisen vastaisesta toiminnasta, koulun järjestyssäännöistä ja muista hyvinvointiin liittyvistä teemoista. Oppilaat perehdytetään järjestyssääntöihin sekä muihin koulunkäyntiä koskeviin ohjeistuksiin lukuvuoden alussa.

7 SUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN, SEURANTA JA ARVIOINTI

Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä seuraa ja arvioi suunnitelmaa lukuvuosittain. Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa.